

NORGES HØYESTERETT

Den 25. juni 2004 avsa Høyesterett dom i

HR-2004-01112-A, (sak nr. 2003/1577), sivil sak, anke,

X kommune

(Kommuneadvokaten i X v/advokat Knut
Hvidsten – til prøve)

mot

A

B

(advokat Erik Kr. Gundersen – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Tjomsland**: Saken gjelder spørsmålet om et foreldrepar skal nektes samvær med en snart åtte år gammel datter som har vært under barnevernets omsorg siden november 1997, jf. barnevernloven § 4-19 annet ledd første punktum.
- (2) Foreldrene til C, som er det barnet saken gjelder, er moren A, født i 1970, og faren B, født i 1964. Faren kom til Norge for 21 år siden. Foreldrene giftet seg i India i 1994, og moren kom til Norge i 1995. De har tre barn. Det er sønnen D født 00.00.1995 og tvillingene – sønnen E og datteren C – født 00.00.1996.
- (3) Tvillingfødselen skjedde på --- sykehus. I forbindelse med utskrivingen ble det inngått avtale om forskjellige hjelpetiltak, som hjemmehjelp og bistand av barnepleier. Familien fikk også oppfølging av sykehuset. Etter noen tid uttrykte sykehuset og helsesøster bekymring for morens evne til å ta seg av tvillingene. Barneverntjenesten satte i gang en undersøkelse av familien som blant annet resulterte i vedtak om tilsyn, råd og veiledning.
- (4) Den 14. november 1997 ble C brakt til --- sykehus i bevisstløs tilstand med bruddskader og blødninger i hodet. Det ble oppdaget en hjerneskade og flere benbrudd på kroppen. Den 28. november 1997 ble begge foreldrene varetektsfengslet i 14 dager, siktet for å ha påført datteren skadene. Samme dag vedtok barneverntjenesten å akutt plassere D og E på *** spedbarnsenter. C ble utskrevet fra sykehuset 18. desember 1997. Hun ble først plassert på *** og deretter i beredskapshjem.

- (5) Jeg innskyter her at Oslo forhørsrett anmodet professor dr.med. Torleiv Ove Rognum og spesialist i barnesykdommer Erik Kreyberg Normann om å vurdere hvorvidt Cs skader ”skyldes uhell eller mishandling”. I deres erklæring avgitt 6. november 1998 konkluderes det slik:

”Skadene på C som består av blødning under den hårde hjernehinne (subduralt hematom), brudd av skulderbuen og av 11. ribbe på venstre side samt av høyre og muligens venstre lårben er med overveiende sannsynlighet oppstått som følge av grov ytre vold. Slike skader kan oppstå ved kraftig risting og/eller slengbevegelser – noe som ofte ses ved barnemishandling.”

- (6) Etterforskningen mot A og B ble 11. januar 1999 avsluttet ved at saken ble henlagt på grunn av bevisets stilling.
- (7) Barnevernsaken vedrørende C og brødrene startet da barneverntjenesten i januar 1998 fremmet forslag til fylkesnemnda om omsorgsovertakelse av barna. Fylkesnemnda vedtok 5. februar 1998 at omsorgen skulle overtas, og at barna skulle plasseres i fosterhjem. For C ble det besluttet samvær for foreldrene to timer annenhver uke mens hun var i beredskapshjem, og tre timer hver tredje uke de to første årene i fosterhjem. Deretter skulle det være samvær en gang i måneden. Samværene skulle skje under tilsyn.
- (8) I slutten av november 1998 flyttet de tre barna i fosterhjem. C flyttet til et fosterhjem på Y i X, hvor hun siden har bodd. Fosterfar er spesialpedagog og fostermor er prest. Det første året C var i fosterhjem var fostermor hjemme på heltid. C er på grunn av skadene delvis lam i venstre side og står psykisk noe tilbake for barn på sitt alderstrinn.
- (9) A og B tok 26. mars 1998 ut stevning ved Oslo byrett for overprøving av fylkesnemndas vedtak. Det ble nedlagt påstand om at omsorgsovertakelsen av guttene skulle oppheves. Vedtaket om omsorgsovertakelse vedrørende C ble ikke angrepet, men det ble nedlagt påstand om at foreldrene skulle ha samvær med datteren.
- (10) I forbindelse med behandlingen av saken for byretten ble det innhentet en sakkyndig erklæring av psykologene Sunil Loona og Reidar Hjermann. De sakkyndige reiste tvil om skadene på C var påført henne av foreldrene, og de drøftet alternative forklaringer på hjerneskaden og hennes svake kognitive fungering. Uansett mente de at det var lite sannsynlig at foreldrene ville mishandle sine barn i fremtiden, og at barna på sikt ville være tjent med tilbakeføring til foreldrene.
- (11) Oslo byrett avsa dom 4. mars 1999 om at omsorgsvedtaket skulle opprettholdes. Retten vurderte bevismaterialet annerledes enn de sakkyndige, og retten så også annerledes på foreldrenes endringspotensiale. Samværet for C ble fastsatt til fire timer hver tredje uke med adgang for barneverntjenesten til å føre tilsyn.
- (12) Foreldrene anket dommen til Borgarting lagmannsrett når det gjaldt omsorgsovertakelsen for de to guttene og samværsspørsmålet. Lagmannsretten opprettholdt vedtaket.
- (13) I november 2001 foreslo barneverntjenesten for fylkesnemnda at samværet skulle innskrenkes for alle tre barna. Bakgrunnen var at barna, ifølge barneverntjenesten, hadde sterke reaksjoner på samværene med foreldrene. Etter at foreldrene i brev til barneverntjenesten hadde anmodet om at omsorgen for guttene ble tilbakeført, ble saken utvidet til også å omfatte dette spørsmålet. Fylkesnemnda kom i sitt vedtak 13. februar

2002 til at omsorgen for de to guttene ikke skulle tilbakeføres. Foreldrene fikk samvær med barna en dag hver tredje måned med inntil seks timer for guttenes vedkommende og inntil tre timer for C. Det ble overlatt til barneverntjenesten å vurdere om det skulle være tilsyn under samværene.

- (14) A og B tok 16. april 2002 ut stevning mot X kommune. Det ble anført at omsorgsovertakelsen for D og E skulle oppheves, og – subsidiært for guttenes vedkommende – at samværet mellom foreldrene og de tre barna skulle fastsettes etter rettens skjønn. I forhold til datteren C nedla kommunen påstand om at foreldrene ikke skulle ha rett til samvær. Dette var første gang at kommunen gjorde gjeldende et slikt syn.
- (15) Oslo tingrett opprettholdt i dom 24. september 2002 omsorgsovertakelsen for guttene. For C ble samværene redusert til to ganger i året med fire timers varighet under tilsyn.
- (16) A og B anket tingrettens dom for så vidt gjaldt omfanget av samværsretten i forhold til alle tre barna. X kommune gjorde gjeldende at det ikke skulle være samvær mellom foreldrene og C.
- (17) Borgarting lagmannsrett kom i dom av 26. september 2003 til at den gjeldende samværsordning skulle opprettholdes for guttene. For Cs vedkommende delte lagmannsretten seg i et flertall og et mindretall. Både flertallet og mindretallet la til grunn at det er foreldrene som har påført C skadene. Flertallet på fire dommere – to juridiske dommere, en fagkyndig meddommer og en dommer fra det alminnelige utvalg – kom under tvil til at selv om dette talte mot samvær, måtte det ses hen til at C hadde hatt samvær med foreldrene helt siden omsorgsovertakelsen. Når det gjaldt Cs vegring mot å besøke foreldrene, og hennes uro etter samvær, mente flertallet at dette ikke hadde et slikt omfang at det oppveiet ”den alminnelige verdi som det etter loven og rettspraksis må antas å ha for et barn å kjenne sine biologiske foreldre”. Samværet ble fastsatt til tre timer to ganger i året under tilsyn. Mindretallet – tre dommere – kom under tvil til at det ikke skulle være samvær, og la særlig vekt på at det var foreldrene som hadde påført henne de alvorlige og varige skadene. Mindretallet mente videre at det var sannsynlig at C etter hvert ville få full klarhet i hvem som hadde påført henne skadene, og at dette kunne føre til at forholdet mellom henne og foreldrene ville bli problematisk og antakelig også skadelig for C.
- (18) X kommune har anket dommen til Høyesterett for så vidt gjelder spørsmålet om foreldrenes samvær med datteren C. Kommunen gjør gjeldende at foreldrene ikke bør ha samvær med datteren. Foreldrene har ikke anket lagmannsrettens dom, og rammen for ankesaken er derfor betydelig begrenset i forhold til de tidligere instanser.
- (19) Høyesterett har oppnevnt psykolog Kjell G. Johansen og psykolog Otto Heramb som sakkyndige i saken. De sakkyndige har fått som mandat ”utfra en helhetlig vurdering av barnets beste drøfte og gi en utredning og vurdering av samvær mellom C og foreldrene, herunder om samværsordningen bør endres eller opphøre”. De sakkyndige skulle også utrede spørsmålet om barnets mening. De har utarbeidet en felles sakkyndig utredning. På grunn av sykdom er erklæringen bare undertegnet av psykolog Johansen. Og av samme grunn har bare han avgitt en supplerende muntlig forklaring i Høyesterett.
- (20) Ankemotpartene har avgitt forklaring ved bevisopptak. Fire vitner har avgitt skriftlige erklæringer til bruk for Høyesterett. Tre av disse har avgitt supplerende forklaring ved

bevisopptak. Det er fremlagt noen nye dokumenter i saken. De fleste av disse gjelder gjennomføringen av de tre samværene som har vært etter lagmannsrettens dom. Saken må – på bakgrunn av den nye sakkyndige erklæringen – anses bedre opplyst enn for de tidligere instanser.

- (21) Den ankende part – X kommune – har for Høyesterett sammenfatningsvis anført:
- (22) Lagmannsrettens flertall har lagt terskelen for høyt når det er kommet til at det ikke er grunnlag for å nekte foreldrene samvær med C etter barnevernloven § 4-19 annet ledd første punktum. Det må foretas en bred skjønnsmessig vurdering når det skal tas stilling til om ”spesielle og sterke grunner” tilsier at samvær bør nektes, jf. Rt. 2002 side 908. Bestemmelsen i FNs barnekonvensjon, som gjelder som norsk lov, artikkel 9 nr. 3 må trekkes inn i denne vurderingen. Etter konvensjonsbestemmelsens ordlyd er det hensynet til barnets interesse som her er avgjørende.
- (23) Omsorgsovertakelsen av C tok – i motsetning til det som var tilfellet i EMDs dom av 7. august 1996 i saken Adele Johansen mot Norge – ikke sikte på å bane veien for en adopsjon. Det er – etter praksis i Den europeiske menneskerettighetsdomstol (EMD) – ikke noe krav om at det må foreligge et ”ekstraordinært tilfelle” for å beslutte nektelse av samvær. Samværsspørsmålet beror da på en ”rimelig balanse” mellom barnets og foreldrenes interesser. Denne saken må for øvrig under enhver omstendighet anses som et ”ekstraordinært tilfelle”.
- (24) Ved vurderingen av om det foreligger ”spesielle og sterke grunner” for å nekte foreldrene samvær med C, må det ha stor betydning at det er tale om et skadet og sårbart barn. De fysiske skadene som C er påført, fremgår av Kreyberg Normann og Rognums sakkyndige erklæring i forbindelse med etterforskningen mot foreldrene. Hennes psykiske sårbarhet fremgår av erklæringene fra de rettsoppnevnte sakkyndige, fra en rekke andre fagfolk og fra fostermoren. Det må etter kommunens mening legges til grunn at C er påført sine fysiske skader i hjemmet. Hun er ved flere anledninger og over tid utsatt for overgrep og annen omsorgssvikt fra foreldrenes side. Bruk av straff har vært en del av oppdragelsen. I erklæringen fra Kreyberg Normann og Rognum heter det at skadene ”med overveiende sannsynlighet (er) oppstått som følge av grov ytre vold”. Både fylkesnemnda, byretten/tingretten og lagmannsretten har ved begge behandlingene enstemmig kommet til at det måtte anses overveiende sannsynlig at skadene er påført C av foreldrene. Høyesterett har intet grunnlag for å fravike denne bevisvurdering. Ved vurderingen av årsaksforholdet kan det ikke stilles strengere beviskrav enn krav om vanlig sannsynlighetsovervekt.
- (25) De rettsoppnevnte sakkyndige har lagt stor vekt på at traumer fra overgrep fra foreldrenes side vil reaktiveres under samværene, og at dette vil skape angst hos C. De har derfor – under forutsetning av at det legges til grunn at foreldrene har begått overgrepene – frarådet at C skal ha samvær med foreldrene. Dette forhold – som gjør denne saken meget spesiell – er etter kommunens syn et sentralt moment i den vurdering som skal foretas.
- (26) Et annet viktig moment i vurderingen er foreldrenes manglende ivaretagelse av Cs behov under samværene. Siden hun er et skadet barn har hun større behov for struktur, forutberegnelighet og stabil voksenkontakt enn de fleste andre barn. Foreldrene har til sammen hatt rundt 90 samvær med C. Allerede fra starten av fungerte disse dårlig. Dette fremgår blant annet av observasjoner fra tilsynsfører og erklæringen fra fostermor.

Samværene har gjennomgående fungert dårlig også i de tilfeller hvor det har vært tilsyn. At de to siste samværene har fungert noe bedre, rokker ikke ved dette bildet.

- (27) Lagmannsretten har lagt for liten vekt på Cs egen mening. Hun har konsekvent gitt uttrykk for at hun ikke ønsker samvær med foreldrene. Dette fremgår blant annet av fostermors erklæring og erklæringen fra de rettsoppnevnte sakkyndige. Årsaken til hennes bastante standpunkt er høyst sannsynlig dels en reaktivering av de traumer som skaper angst, og dels foreldrenes manglende ivaretagelse av hennes behov under samværene.
- (28) Det fremgår av barnevernloven § 6-3, slik den lyder etter lovendring 1. august 2003 nr. 86, og FNs barnekonvensjon artikkel 12 at det i denne type saker skal legges betydelig vekt på barnets mening. Selv om C er knapt åtte år og er noe sent utviklet for alderen, har hun utvilsomt full forståelse og modenhet i forhold til samværsspørsmålet. Det er ingen holdepunkter for at hun har vært utsatt for press fra noe hold eller at hennes utsagn skyldes at hun har vært i en lojalitetskonflikt. Også fosterforeldrenes vurdering må vektlegges, jf. Rt. 1998 side 787. Av fostermors erklæring fremgår det at hun – på bakgrunn av sine erfaringer – anbefaler at det ikke skal være samvær mellom foreldrene og C.
- (29) Et annet sentralt moment i vurderingen er den situasjon som vil oppstå når C får informasjon om at det er foreldrene som har påført henne skaden. Dette er et forhold som de rettsoppnevnte sakkyndige har lagt betydelig vekt på. Det er grunn til å tro at C – hvis hun frem til da har vært presset til å ha samvær med foreldrene – vil få en grunnleggende mistillit til de voksne, herunder fosterforeldrene, som har foranlediget dette samværet. Det er – slik kommunen ser det – ikke forsvarlig å vente med å avvikle samværsordningen til en slik situasjon oppstår.
- (30) Manglene ved foreldrenes omsorgsevne i forbindelse med samværene, vil ikke kunne avhjelpes med tilsyn og hjelpetiltak fra det offentlige. Det er etter kommunens syn ikke sannsynlig at foreldrene vil samarbeide ved eventuelle fremtidige samvær. Foreldrene har stort sett hatt en negativ holdning til at samværene skal skje under tilsyn. Selv om de nå tilsynelatende har endret oppfatning på dette punkt, kan man ikke bygge på at deres grunnleggende holdning er endret. Det er derfor sannsynlig at de eventuelle fremtidige samvær vil falle tilbake til det tidligere dårlige mønsteret. Men selv om man skulle komme til at samværene ved tilsynsførerens bistand vil bli gjennomført på en grei måte, må det være avgjørende at Cs reaksjoner etter samværene er de samme også når disse tilsynelatende har vært relativt vellykket.
- (31) Etter kommunens mening er kravet til spesielle og sterke grunner for å nekte foreldrene samvær etter barnevernloven § 4-19 annet ledd første punktum, oppfylt i dette tilfellet. Det er for øvrig ikke en endelig avgjørelse som skal treffes. Samværsspørsmålet vil være gjenstand for en løpende vurdering, og foreldrene vil kunne kreve saken vurdert på ny om ett år.
- (32) X kommune har nedlagt slik påstand:
- ”A og B har ikke rett til samvær med C.”
- (33) Ankemotpartene – A og B – har for Høyesterett sammenfatningsvis anført:

- (34) Det bestrides at lagmannsretten har anvendt en for høy terskel for å nekte foreldrene samvær etter barnevernloven § 4-19. Det strenge kravet om ”spesielle og sterke” grunner som fremgår av avgjørelsen i Rt. 2002 side 908, har sin bakgrunn i EMDs praksis ved anvendelsen av EMK artikkel 8. For å nekte foreldrene samværsrett må det foreligge ”ekstraordinære” forhold, jf. Adele Johansen-dommen avsnitt. 78. Det er ikke grunnlag for – slik kommunen hevder – å forstå EMDs praksis på den måten at dette kravet bare gjelder når omsorgsovertakelsen er skjedd med henblikk på adopsjon. Det bestrides at FNs barnekonvensjon artikkel 9 nr. 3 innebærer en svekkelse av vilkårene for samværsnektelse slik disse er formulert i norsk rettspraksis og praksis ved EMD.
- (35) De forhold som kommunen har påberopt som begrunnelse for å stoppe samværene, kan verken enkeltvis eller samlet gi grunnlag for nektelse av samvær. Kommunen har i sin argumentasjon lagt betydelig vekt på Cs reaksjoner i forbindelse med samværene. De rapporter som på de aktuelle tidspunkter ble nedtegnet, gir imidlertid et mer nyansert og moderat bilde av Cs reaksjoner enn det som fremgår av kommunens argumentasjon. Hun har ikke hatt mer negative reaksjoner på samværene enn det hennes to brødre har hatt. Samlet vurdert er det etter ankemotpartenes mening tale om nokså ordinære og vanlige reaksjoner.
- (36) Ankemotpartene er enige i at C er et skadet barn som krever særskilt omsorg. På grunn av hennes manglende konsentrasjon krever hun struktur og oppfølging. Det aksepteres at de biologiske foreldre – slik situasjonen nå er – ikke har forutsetninger for i det daglige å ivareta de særlige behov som datteren har, og at fosterforeldrene er spesielt godt egnet til dette. Men det bestrides at foreldrene ikke evner å ivareta Cs behov i forbindelse med den meget begrensede samværsordning som lagmannsretten har fastsatt. Det er flere grunner til at samværsordningen tidligere ikke har fungert så godt som ønskelig. Ved de to siste samværene hadde tilsynsføreren en mer aktiv rolle, og det må kunne legges til grunn at disse samværene var vellykkete. Ankemotpartene er enig i at fremtidige samvær bør legges opp på denne måten.
- (37) Det er etter ankemotpartenes syn vanskelig med sikkerhet å vite hva som egentlig er Cs mening. Det må tas i betraktning at hun mentalt sett er på et lavere utviklingsstrinn enn alderen skulle tilsi. Hennes motvilje mot samvær med foreldrene har stort sett vært begrunnet med at hun ikke liker at moren ”klyper” henne i kinnet. Dette er noe moren har gjort som en vennlig gest mot datteren, og motviljen mot samværene kan derfor i noen grad bero på en misforståelse fra Cs side. Barnets mening er under enhver omstendighet bare ett blant flere momenter i den vurdering som skal foretas.
- (38) De rettsoppnevnte sakkyndige har lagt betydelig vekt på problemer som C antas å få når hun blir kjent ”med hele sammenhengen”. Ankemotpartene anfører at det er vanskelig å tillegge en slik hypotese om fremtidige reaksjoner vekt ved fastsettelsen av samværsordningen i dag. Uansett om det er en samværsordning eller ikke, må hun antas å få reaksjoner når hun får nærmere opplysninger om årsakene til skadene. Det avgjørende vil nok langt på vei bli hva C da vil ”velge” å legge til grunn. En rekke hensyn taler for øvrig for at man bør vente til C blir betydelig eldre før hun gis ytterligere informasjon om årsaken til skadene. Om nødvendig kan det skje en revurdering av samværsspørsmålet når man ser hennes reaksjoner etter at informasjonen er gitt.
- (39) Ankemotpartene stiller seg tvilende til de rettsoppnevnte sakkyndiges hypotese om at Cs motstand mot samvær med foreldrene skyldes reaktivering av traume i forbindelse med

de skadene hun er påført. Det bemerkes at ingen av de tidligere sakkyndige som har uttalt seg i sakskomplekset, har vært inne på denne tanken. De rettsoppnevnte sakkyndiges hypotese må antas å bygge på et sviktende faktisk grunnlag.

- (40) De tidligere rettsinstanser har kommet til at foreldrenes forhold er årsak til de skader C ble påført. Med mindre retten skulle følge de sakkyndiges hypotese om reaktivering av traume, er det ikke nødvendig å gå nærmere inn på denne problemstilling. Ankemotpartene gjør gjeldende at det er flere alternative hendelsesforløp som kan forklare de skader C ble påført. Disse er til dels ikke vurdert tidligere. Samlet sett fremstår årsaksbildet som usikkert. For å kunne legge et så belastende årsaksforhold til grunn må det etter ankemotpartenes syn foreligge en kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at de har påført barnet skadene ved mishandling. Beviskravet er her annerledes enn det ville ha vært dersom det hadde vært spørsmål om å bedømme en risiko for overgrep i fremtiden.
- (41) Ankemotpartene mener på denne bakgrunn at det ikke foreligger ”sterke og spesielle grunner” for å nekte samvær i dette tilfellet. I denne saken innebærer for øvrig den etniske tilknytning og det kulturelle aspekt at samværet med de biologiske foreldre på lengre sikt vil ha en særlig verdi.
- (42) A og B har nedlagt slik påstand:
- ”Lagmannsrettens dom stadfestes.”**
- (43) Jeg har funnet saken vanskelig, men er kommet til samme resultat som lagmannsrettens mindretall og mener at foreldrene ikke bør ha samvær med C.
- (44) Jeg bemerker at retten prøver alle sider av samværsspørsmålet. Den er ikke bundet av partenes anførsler og påstander, jf. tvistemålsloven § 482. Spørsmålet skal avgjøres ut fra forholdene slik de nå fremtrer.
- (45) Samværsspørsmålet etter en omsorgsovertakelse reguleres av barnevernloven § 4-19, hvor første og annet ledd lyder slik:
- ”Barn og foreldre har, hvis ikke annet er bestemt, rett til samvær med hverandre.**
- Når det er fattet vedtak om omsorgsovertakelse, skal fylkesnemnda ta standpunkt til omfanget av samværsretten, men kan også bestemme at det av hensyn til barnet ikke skal være samvær. Fylkesnemnda kan også bestemme at foreldrene ikke skal ha rett til å vite hvor barnet er.”**
- (46) Når det er vedtatt omsorgsovertakelse, kan det altså etter § 4-19 annet ledd første punktum bestemmes at det av hensyn til barnet ikke skal være samvær. Det skal skje en bred skjønnsmessig vurdering hvor det generelle utgangspunkt i barnevernloven § 4-1 – at det ved avgjørelse etter lovens kapittel 4 skal legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet – vil være av betydning, jf. Rt 2002 side 908.
- (47) Bestemmelsene i § 4-19 må anvendes i samsvar med artikkel 8 i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) om respekt for familieliv. Det er ikke tvilsomt at foreldrenes rett til samvær med sine barn etter en omsorgsovertakelse beskyttes etter denne bestemmelsen. EMD vurderte denne problemstilling i dom av 7. august 1996 i saken Adele Johansen mot Norge. I avsnitt 78 i dommen tar EMD utgangspunkt i at

omsorgsovertakelse normalt bør være et foreløpig tiltak med sikte på gjenforening, og at det må finnes en rimelig balanse mellom barnets og foreldrenes interesse. Domstolen må – heter det i den norske oversettelsen – ved denne avveiningen legge ”spesiell vekt på hva som er best for barnet, noe som, avhengig av art og alvor, kan gjøre at foreldrenes interesser må settes til side”, og at det ”i særdeleshet” ikke skal treffes tiltak som vil skade barnets helse og utvikling. Det fremgår av avgjørelsen at tiltak som ikke er i samsvar med mål om gjenforening, noe som vil gjelde nektelse av samværsrett, bare bør anvendes ”i ekstraordinære tilfeller” og bare ”hvis de er motivert av et dominerende hensyn til barnets beste”.

- (48) Kommunen har gjort gjeldende at synspunktet om at samværsnektelse bare kan anvendes i ”ekstraordinære tilfeller”, bare gjelder hvor det er foretatt omsorgsovertakelse med sikte på adopsjon, noe som ikke er situasjonen i vår sak. Selv om dette ikke er avgjørende for mitt syn på saken, bemerker jeg at jeg vanskelig kan se at EMDs praksis gir grunnlag for å stille opp et slikt skille. For meg synes det – utfra målet om fremtidig gjenforening – like sterkt begrunnet å stille strenge krav til en samværsnektelse i tilfeller hvor det ikke tas sikte på adopsjon. En annen sak er at man i vår sak har omfattende erfaring med ulike samværsordninger. Dette innebærer at man vil ha bedre grunnlag for avgjørelsen enn det som ofte ellers vil være situasjonen i denne typen saker.
- (49) I dommen i Rt. 2002 side 908 uttalte Høyesterett – blant annet på bakgrunn av praksis fra EMD – at det kreves ”spesielle og sterke grunner” for å frata foreldrene rett til samvær etter en omsorgsovertakelse. Kommunen har vist til bestemmelsen i FNs barnekonvensjon artikkel 9 nr. 3. Denne bestemmelsen gjelder barnets rett til samvær med foreldrene etter en omsorgsovertakelse. Det heter i den norske oversettelsen at konvensjonspartene ”skal respektere den rett et barn som er atskilt fra en eller begge foreldre har til å opprettholde personlig forbindelse og direkte kontakt med begge foreldrene regelmessig, med mindre dette er i strid med barnets beste”. Jeg kan ikke se at barnekonvensjonen artikkel 9 nr. 3 innebærer noen endring i det skjønnsstema som fremgår av Høyesteretts avgjørelse i Rt. 2002 side 908, noe som egentlig heller ikke ble anført fra kommunens side. Det kan imidlertid være grunn til å fremheve at de strenge krav som gjelder for å kunne nekte foreldrene samvær, nettopp har sammenheng med at det normalt anses å være til barnets beste – særlig i en mer langsiktig vurdering – å ha samvær med sine biologiske foreldre også etter en omsorgsovertakelse.
- (50) Denne saken gjelder en pike som har vært i fosterhjem i ca. seks år. Hun er multifunksjonshemmet og trenger omfattende oppfølging både i forhold til mental, sosial og fysiologisk utvikling. Hun er delvis lam i venstre side og har også fått diagnosen ADHD. Det er enighet om at det – slik forholdene i dag fremtrer – er tale om en varig omsorgsovertakelse. Det har etter at hun ble utskrevet fra sykehuset i desember 1997, vært et stort antall samvær mellom C og hennes foreldre, men de har hatt en klart avtagende hyppighet. Frem til mars 1998 var det samvær to ganger i uken i to timer under tilsyn, deretter en gang annenhver uke i to timer under tilsyn. Fra oktober 1998 hver tredje uke i tre timer under tilsyn, utvidet til fire timer ved byrettens dom 4. mars 1999. Fra fylkesnemndas vedtak 13. februar 2002 var det fire ganger i året i inntil tre timer med adgang til å sette inn tilsyn, noe tingretten reduserte til to ganger i året med fire timer med tilsyn. Lagmannsretten reduserte i den påankede dom varigheten av de to årlige samværene til tre timer.

- (51) Kommunen har i sin prosedyre sterkt fremhevet at samværsordningen har fungert dårlig og at den har virket negativt for C. Denne anførsel har etter mitt syn god dekning i de rapporter som foreligger fra de forskjellige samvær. Som et par eksempler fra de senere samvær, viser jeg først til tilsynsførerens rapport fra samværet 31. mai 2002:

”Vurdering.

C. ser ut til å godta at jeg skal være med til foreldrene med en gang. Hun reagerer ingenting på at fosterfar går, men er med en gang opptatt av å være i kontakt med meg. Snakker med meg, spør meg og krabber opp på fanget mitt. Hun er urolig, stadig i løp frem og tilbake i stuen. Videoen følger hun ikke med på, bare spør hva som skjer hver gang hun setter seg opp på fanget mitt. Jeg er ikke ferdig med å forklare det som skjer i øyeblikket engang, før hun på nytt er nede på gulvet.

Hun viser ingen spesiell glede ved å møte mor og heller ingen spesiell reaksjon når far kommer. Når far går, er hun med på å gi en klem, men stopper ikke i aktiviteten.

Far tar ingen initiativ til aktivitet med C, sitter og ser på videoen som han har satt på og spør om hun vil sitte på fanget, men forholder seg ellers passiv. Mor følger opp initiativet til C, finner spill og bøker, men bortsett fra når de to spilte, var det lite samhandling.

Det er mulig å få C. til å sitte rolig i perioder hvis de voksne er motiverende og aktive i forhold til felles aktivitet, eks. lesing. Ville derfor foreslå at C. kunne få med seg ev. spill, bøker eller lignende som hun er glad i og som kan motivere foreldrene til felles aktivitet slik at C. har mulighet til å konsentrere seg.

Besøket er sikkert hyggelig for foreldrene, men for C. så jeg på dette besøket som forvirrende og totalt mislykket hvis det skulle være en kilde til samhandling, kontakt og gode opplevelser mellom mor, far og barn.”

- (52) Jeg viser videre til rapport fra tilsynsfører fra samvær 10. mai 2003:

”Vurdering:

Mor og far hadde ikke klargjort noe før dette samværet. Huset var blottet for aktivitetsmateriell og det var ingen planlegging av tiden. Alt ble tatt på sparket ut fra Cs spørsmål. Altså en total mangel på organisering.

Foreldrene virker som de prøver å sette grenser ved å si at hun må vente når hun spør om noe, men jeg skjønnte ikke grunnlaget for hvorfor det var nødvendig å vente verken i forhold til isen, pakken eller tyggisen. Jeg tror heller ikke C skjønnte dette. Hele besøket hadde en total mangel på strukturering. Alt virket tilfeldig.

At hun tidligere i besøket var blitt lovt indisk godt, husket ikke foreldrene og dette også forvirret C.

C bruker disse tre timene til å virre frem og tilbake, stille mange spørsmål, oppfordre til lek og aktiviteter, men bortsett fra den ene spillet hvor alle tre satt sammen på gulvet ble det en del tafatte forsøk på samlek.”

- (53) De to samværene kort tid før Høyesteretts ankebehandling – henholdsvis 1. april og 21. mai 2004, har ytre sett forløpt mer vellykket. Under disse samværene spilte tilsynsføreren en mer sentral rolle, og det var hun som i hovedsak organiserte aktivitetene. Jeg viser til tilsynsførerens rapport fra samværet 21. mai 2004, hvor også de rettsoppnevnte sakkyndige var til stede. Hun uttaler her:

”Vurdering:

Det er far som hele tiden er den aktive part i samspillet med C. Bare nede på lekeplassen er mor også delaktig i aktivitetene.

C virker rolig under hele samværet. Det er lite av den ”virringen” jeg har beskrevet tidligere. Hun henvender seg en del til meg, men stiller spørsmål også til både moren og faren. Far svarer greit på de fleste spørsmål, mor er som hun pleier, sier ”ja” og ler uten at det virker som hun har forstått spørsmålet. Det var tydelig at C ville gjenta turen til lekeplassen som vi hadde sist, og som sist ble denne turen ned dit vellykket, da både mor og far er i aktivitet sammen med C. Turen ned til Z senter med kjøp av vannpistol som mål, ble også en positiv opplevelse for C. Men foreldrene kunne med fordel fått C til å gå, i hvert fall deler av veien.

Far er tydelig opptatt av å etterkomme C's ønsker, sparker ball når hun vil, bærer når hun vil og spiller spill ut fra den måten C vil gjøre det. Det at de etterkommer alle hennes ønsker gjør at det ikke blir satt noen grenser, det blir ikke stilt noen krav til henne og det blir ingen gode ”samtaler”.

Men det virket ikke som C ble utslitt etter samværet, selv om dette hadde en varighet på 7 timer. Hun var tydelig glad når fosterfar kom, ville fort hjem, men virket opplagt og ikke på langt nær så frustrert som under tidligere samvær.”

- (54) De rettsoppnevnte sakkyndige uttaler om dette samværet:

”Ut fra det som er beskrevet, har gjennomføring av samvær alltid bydd på problemer og vært lite konstruktive for C. I følge rapporten til Astrid Vargheim, ble kvaliteten bedre da tilsynsfører gikk inn og overtok styring. Samværet som de sakkyndige observerte foregikk uten åpenbare vansker, og til tider med en god stemning mellom C og foreldrene. Da fosterfar kom for å hente henne, var hun imidlertid svært ivrig etter å komme av gårde. Selv om dette samværet, etter hva de sakkyndige forstår, var et av de bedre som har funnet sted, hadde hun negative reaksjoner og uro etterpå, både hjemme og på skolen. Det later altså ikke til at ”gode” samvær endrer holdningen hennes til foreldrene, og til å besøke dem. Men at kvaliteten på samværene kan bedres ved aktiv tilrettelegging, virker trolig.”

- (55) Det foreligger omfattende dokumentasjon for de negative reaksjoner – som de rettsoppnevnte sakkyndige omtaler – i forbindelse med tidligere samvær. Jeg nøyer meg med å vise til fostermors skriftlige forklaring, hvor det blant annet heter:

”Hennar sosiale åtfærd og glede over å vere saman med og treffa igjen andre står i sterk kontrast til korleis ho reagerer på samvær med biologiske foreldre. Alt frå ho var heilt lita (to år), merka vi at C ikkje viste same entusiasme over ”besøk” hos sine biologiske foreldre som når vi skulle til andre kjende. C hadde då dårleg språk og ho hadde difor ingen verbal evne til å uttrykke kva ho følte for å treffa ”indisk mamma” og ”indisk pappa” (som ho no kallar dei). Vi merka likevel reaksjonar i etterkant av samvær. C var ofte uroleg, særleg i mat og leggesituasjonar. Ho kunne søle og rote med maten slik ho ikkje gjorde elles. Vi opplevde det som at ho på fleire område tok eit steg tilbake utviklingsmessig og lytta ikkje til oss fosterforeldre slik ho vanlegvis gjorde. Det vi sterkast merka skilnad på var leggesituasjonar. Vanlegvis fall ho lett til ro og sovna raskt. Dei første dagane etter samvær med biologiske foreldre, var ho derimot ofte uroleg og verka stressa.”

- (56) I forklaringen avgitt under bevisopptaket uttalte fostermoren at C etter samværet 1. april 2004 – som var et av de mer vellykkede – var ”like urolig og utilpass som etter tidligere besøk hos foreldrene”.
- (57) C har både overfor fosterforeldrene og de rettsoppnevnte sakkyndige gitt uttrykk for at hun ønsker å slippe samvær med sine biologiske foreldre. Jeg viser her til referatet i de sakkyndiges erklæring av en samtale som psykolog Johansen hadde med henne i fosterhjemmet, hvor det heter:

”... Jeg sier så at jeg kommer for å snakke om besøkene hennes hos indisk mamma og pappa, og spør om vi kan snakke om dem. ”Ja”, sier hun. Straks etter ombestemmer hun seg og sier: ”Nei”. ”Jeg vil ikke besøke dem”, sier hun. På spørsmål om hvorfor ikke, klyper hun seg i kinnet og sier ”Indisk mamma gjør sånn!” ”De er slemme!”, sier hun. Når jeg sier at indisk mamma og pappa vil at hun skal besøke dem, og spør hva hun vil, sier hun på nytt: ”Nei, de er slemme”, og klyper seg i kinnet. ”Snakk med mamma om det”, sier hun og reiser seg opp. Mer er det ikke mulig å få ut av henne.”

- (58) Hun uttalte seg på tilsvarende måte i en samtale på skolen med psykolog Heramb.
- (59) Psykolog Johansen uttalte i sin muntlige forklaring for Høyesterett at når C gir uttrykk for at hun ikke vil ha samvær med foreldrene fordi hun ikke liker at moren klyper henne i ansiktet, må dette anses som en enkel konkretisering av hennes generelle holdning. De sakkyndiges syn er med andre ord at Cs motvilje mot samvær har en langt mer dyptgående begrunnelse enn det forhold hun konkret nevner.
- (60) Det fremgår av barnevernloven § 6-3 første ledd første punktum at barn ”som er fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse i sak som berører ham eller henne”. Dette er her skjedd gjennom de samtaler som C har hatt med de rettsoppnevnte sakkyndige. Etter bestemmelsens annet punktum skal barnets mening ”tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet”. Det er ingen holdepunkter for å anta at Cs uttalelser er påvirket av noen form for lojalitetskonflikt i forhold til fosterforeldrene. Disse har tvert imot positivt tilskyndet C for at samværene skulle fungere på en best mulig måte. Selv om C står noe tilbake i sin utvikling i forhold til alderen, er det ikke tvilsomt at hun forstår hva samværene konkret innebærer. Men den betraktning at det – særlig sett i et lengre tidsperspektiv – generelt sett kan være fordelaktig å ha opprettholdt kontakten med de biologiske foreldre, kan hun selvsagt ikke ha innsikt i. Hvor stor vekt man bør legge på hennes motvilje mot samværene avhenger etter mitt syn av hvor grunnfestet motviljen er og hva som reelt sett er årsaken til den.
- (61) De rettsoppnevnte sakkyndige uttaler i sin skriftlige erklæring at det forhold at barn i fosterhjem viser reaksjoner i forbindelse med samvær er regelen snarere enn unntaket, også i tilfeller hvor omsorgsovertakelse skyldes andre forhold enn mishandling. En slik reaksjon behøver derfor ikke gi grunnlag for opphør av samvær, ettersom det på lengre sikt kan være nyttig for barn å ha kontakt med foreldrene. Et sentralt spørsmål blir – uttaler de sakkyndige – hvordan man skal forstå årsakene til Cs vegring og uro. Dersom man mener at C ikke har vært mishandlet av foreldrene, må vegringen forstås i lys av vanlig forekommende vansker som kan oppstå i forbindelse med samvær hos barn i fosterhjem. Det kan dreie seg om lojalitetskonflikt eller at barnet blir utsatt for negativ påvirkning i fosterhjemmet når det gjelder synet på de biologiske foreldre, eller at barnet frykter at det må flytte tilbake til foreldrene. Det er – som jeg allerede har vært inne på – intet grunnlag for å anta at noen av de sistnevnte forholdene er til stede i dette tilfellet.
- (62) De sakkyndige går i sin erklæring nærmere inn på styrken i og årsaken til Cs motvilje mot samværene:

”Det som er spesielt for C, er imidlertid at vegringen mot foreldrene er så bastant, og at den later til å ha vært der bestandig, helt fra hun kom til fosterhjemmet. Det vanlige er at barn i tilsvarende situasjoner er ambivalente og har motstridende følelser. Som fosterforeldrene forteller, viste vegringen seg først som en ordløs protest, og har senere blitt verbalisert med uttrykk som ”de er slemme” og ”jeg liker dem ikke.” Det er Cs

egne spørsmål som har ført til at de har forklart henne at skaden skjedde hos foreldrene. Hun er motvillig til i det hele tatt å snakke om foreldrene, i motsetning til gleden hun vanligvis viser over å fortelle om ting som opptar henne, og som hun har vært med på. Ikke en gang bilder av foreldrene vil hun forholde seg til. De sakkyndiges erfaring er at det hører til sjeldenhetene å treffe fosterbarn som motsetter seg å ha bilde av biologiske foreldre på veggen eller i et album.

Vegringen mot foreldrene kommer også til uttrykk i samtalene med de sakkyndige. Til begge de sakkyndige sier C at foreldrene er slemme og at hun ikke vil besøke dem. Hun gir overhodet ingen åpning for en forsonende holdning og klyper seg i kinnet for å vise hvor slemme hun synes de er.

At C viser ubehag på en så sterk og utvetydig måte, peker seg etter de sakkyndiges mening ut som spesielt. Dersom en legger til grunn at hjerneskaden er påført av foreldrene, slik rettsinstansene gjør, gir imidlertid Cs vegring, etter de sakkyndiges vurdering, mening. C var ett år og tre måneder gammel da skaden ble påført henne, og minnet om hendelsen må ses i forhold til hvordan barns hukommelse fungerer. Det er først etter to års alder at barn har hukommelse om hendelser og kan verbalisere minnene, og at de erverver såkalt semantisk og episodisk hukommelse. Før denne alderen husker barnet gjennom opplevelser som "sitter i kroppen", såkalt sensorisk hukommelse, men uten at sammenhengen mellom det som skjedde og minnene er forstått av barnet. Cs møte med foreldrene kan ut fra en slik forståelse mobilisere angst og anspenhet uten at hun har konkrete minner om opprinnelsen til disse følelsene. Dette betegnes som implisitt hukommelse, i motsetning til den eksplisitte hukommelse som erverves senere. Den implisitte hukommelsen inkluderer somatiske, emosjonelle og perseptuelle inntrykk, men uten at disse kan knyttes direkte til sin opprinnelse. Ut fra en slik forståelse, er det altså en betydelig belastning som ligger til grunn for Cs uvilje mot samværene. Cs meninger, slik de kommer til uttrykk i samtalene med de sakkyndige, kan i dette perspektivet forstås som et reelt uttrykk for hva som faktisk rører seg inne i henne."

- (63) De sakkyndige uttaler videre at når det skal tas stilling til samværsspørsmålet er det barnets behov som må stå i sentrum. En slik vurdering må imidlertid ikke begrenses til selve samværssituasjonen, det må også ses fremover. Selv om samvær medfører en viss grad av ubehag for barnet, kan verdien av å kjenne foreldrene ha slik vekt at et kortsiktig ubehag anses som en akseptabel pris. De sakkyndige viser til at både tingretten og lagmannsrettens flertall har bygd på et slikt resonnement.

- (64) Årsaken til Cs vegring mot samvær med foreldrene, får sentral betydning for de sakkyndiges konklusjon:

"Dersom en legger til grunn at det er foreldrene som har skadet C, mener imidlertid de sakkyndige at samværene er problematiske, sett på bakgrunn av hva slags belastning det i slikt tilfelle dreier seg om. Ettersom reaksjonene hennes da må forstås som angst ut fra den implisitte hukommelsen hun har om mishandlingen, betyr det at traumet gjenopplives. Som nevnt er de negative reaksjonene ikke bare begrenset til problematiske samvær, men opptrer også etter samvær som har fungert bedre, for eksempel samværet som de sakkyndige observerte. Dette tyder på at det er de indre forestillingene hos C om foreldrene som skaper reaksjonene, ikke nødvendigvis kvaliteten på det enkelte møte."

- (65) Psykolog Johansen har i sin muntlige forklaring fastholdt og utdypet disse synspunkter.
- (66) Dersom man anvender den betraktningsmåte som de sakkyndige har benyttet, må man for å ta stilling til hvilke belastninger en fremtidig fortsatt samværsordning vil innebære for C, også ta stilling til årsaken til skadene. Det kan ikke stilles opp et strengere beviskrav enn vanlig sannsynlighetsovervekt for å kunne legge til grunn at skaden skyldes en eller

annen form for mishandling fra en eller begge foreldrenes side. De hensyn som tilsier et skjerpet beviskrav for et belastende forhold i for eksempel erstatningssaker og forsikringssaker, gjør seg ikke gjeldende i denne type saker. Det er ikke her spørsmål om å påføre foreldrene noen form for sanksjon, men å ta stilling til hvilken risiko for skader og belastninger et barn skal utsettes for.

- (67) Årsaksspørsmålet har vært behandlet to ganger av både fylkesnemnda, byretten/tingretten og lagmannsretten. Samtlige instanser er enstemmig kommet til at det er klar sannsynlighetsovervekt for at skaden skyldes mishandling fra foreldrenes side. Det er særlig i byrettens dom 4. mars 1999 og lagmannsrettens dom 6. desember 1999 at spørsmålet er drøftet i større bredde. Lagmannsretten viste i denne dommen til de konklusjoner de medisinske sakkyndige for forhørsretten, spesialist i barnesykdommer Erik Kreyberg Normann og professor, dr.med. Torleiv Rognum, hadde trukket i sin erklæring vedrørende årsaken til de fysiske skadene som C er påført, nemlig at de med ”overveiende sannsynlighet” er oppstått som følge av ”grov ytre vold”. Lagmannsretten viste videre til at radiolog Wenche Jenny Orderud og seksjonsoverlege Arne Sigmund Borthne som sakkyndige under ankeforhandlingen hadde gitt forklaringer til støtte for denne konklusjon. Lagmannsretten fortsatte slik:

”Når de forannevnte medisinske sakkyndiges forklaringer sammenholdes med den øvrige bevisførsel, herunder forklaringer de psykologiske sakkyndige og de ankende parter har avgitt, er lagmannsretten kommet til at det er stor sannsynlighetsovervekt for at Cs skader er påført henne ved vold utøvd av foreldrene, én eller begge, og at denne volden må ha vært kraftig og ha vært utøvd på to, tre eller fire forskjellige tidspunkter. Ingen av de medisinske kyndige som har forklart seg, har ytret nevneverdig tvil med hensyn til at alle de påviste skader på henne må ha vært forårsaket ved kraftige ytre påvirkninger, og at ingen av dem kan ha bestått i fall fra små høyder som bord eller lignende. Det er ikke framkommet noen antydninger om at hun har vært utsatt for noen trafikkulykke eller lignende. Tilbake står da bare vold som årsaksfaktor. Sjansen for at denne volden, som må ha vært utøvd minst to ganger, er utøvd av andre enn noen av foreldrene, framstår som liten. ...”

- (68) Både tingretten og lagmannsretten er også ved behandlingen i denne runden kommet til dette resultat. Bevisførselen omkring denne problemstilling synes imidlertid da å ha vært mer beskjeden.
- (69) Jeg kan ikke se at Høyesterett har noe grunnlag for å fravike den bevisbedømmelse som de tidligere retter – til dels på grunnlag av en omfattende umiddelbar bevisførsel – har kommet til. Ankemotpartenes prosessfullmektig har for Høyesterett angitt enkelte alternative skadeforløp som visstnok ikke skal ha vært vurdert av de tidligere instanser. Jeg kan imidlertid ikke se at disse hypotesene bringer dette spørsmålet i noen annen stilling.
- (70) De rettsoppnevnte sakkyndige tar i sin erklæring opp et forhold som også er trukket frem av lagmannsrettens mindretall. Det gjelder hva som vil skje når C med tiden får greie på at det er foreldrene som har påført henne skadene. De uttaler om dette:

”Et annet forhold som de sakkyndige finner problematisk, er hva som vil skje når C med tiden får greie på at det er foreldrene som har påført henne skadene. Spørsmålet er hvordan hun skal klare å forholde seg til at fosterforeldrene har latt henne ha samvær med dem som har gjort henne vondt. Som beskrevet tidligere er C opptatt av den stive armen, og spør hvorfor den har blitt slik. Hun har alltid hatt spørsmål knyttet til sitt handikap, og en kommer derfor neppe utenom å fortelle henne ”hele sammenheng”,

som lagmannsretten uttrykker det. De sakkyndige tror at dette vil bane veien for forvirring fra Cs side og vanskeliggjøre samvær ytterligere. En må spørre hvordan det er mulig å forholde seg til foreldre som i samværssituasjonen fremstår som greie og velvillige, mens hun samtidig vet hva de har gjort mot henne. De sakkyndige kan i et slikt perspektiv vanskelig se at samværene skaper noe annet enn problemer.”

- (71) Jeg vil i det følgende foreta en oppsummerende avveining av de kryssende hensyn som – slik jeg ser det – foreligger i saken:
- (72) Når de tidligere instanser er kommet til at det bør opprettholdes en begrenset samværsrett, har de lagt vekt på den verdi det vil ha for C å kjenne sitt opphav, også dersom det legges til grunn at det er foreldrene som har påført henne skadene. At det – særlig i et lengre tidsperspektiv – generelt vil være av verdi at barn etter en omsorgsovertakelse opprettholder kontakten med sine biologiske foreldre, fremgår – som jeg har redegjort for – klart av de rettsoppnevnte sakkyndiges erklæring. Dette er også den forutsetning loven bygger på. Den omstendighet at det også er spørsmål om å ta vare på Cs indiske identitet og tilhørighet, vil her være et element i det samlede bilde. Dette gjelder selv om det da også må ses hen til at fosterforeldrene – etter det opplyste – gjør store anstrengelser for at C skal bevare sin indiske tilhørighet, og at hun gjennom samværene med sine brødre vil opprettholde en viss familiekontakt.
- (73) På tross av de generelle hensyn som taler for et fortsatt samvær, er jeg – særlig på bakgrunn av de rettsoppnevnte sakkyndiges anbefalinger – blitt stående ved at det vanskelig kan forsvares å opprettholde samvær i dette tilfellet. De sakkyndige omtaler Cs vegring som særlig ”bistant”, og de uttaler at hun viser ubehaget på en spesielt ”sterk og utvetydig måte”. De mener – ifølge psykolog Johansens forklaring i Høyesterett – at dette ”mest sannsynlig” skyldes reaktivering av traume i forbindelse med de skader hun er påført. Det fremgår av det jeg tidligere har sagt, at Cs problemer i forkant og etterkant av samværene ikke synes å avhenge av om disse ytre sett har forløpt rimelig vellykket eller ikke. Jeg kan ikke se at jeg har grunnlag for å sette til side de sakkyndiges vurdering når det gjelder synspunktet om reaktivering av traume.
- (74) De sakkyndige har, som jeg tidligere har gjengitt, fremhevet at Cs problemer vil forsterkes nå hun får nærmere kunnskap om årsakene til hennes skader og at dette vil vanskeliggjøre samvær ytterligere. Det er riktignok i dag vanskelig å forutsi når og hvordan hun vil motta slik kunnskap. Jeg kan imidlertid vanskelig se at det vil være mulig å gi henne dette på en måte som ikke vil medføre betydelige reaksjoner fra hennes side. Jeg viser her til at C er påført betydelige og varige fysiske skader, som har store konsekvenser for hennes livsutfoldelse og som hun naturlig nok er meget opptatt av. Hun har en stor hjerneskada som har resultert i cerebral parese i hele venstre kroppshalvdel. Den venstre armen har liten reell funksjon utover enkel støtte. Hun trener – ifølge fostermorens forklaring – gjennom hele uken for å forebygge at muskulaturen skal bli mer stiv og låst.
- (75) Jeg er etter dette kommet til at påkjenningene for C med en fortsatt samværsordning vil måtte antas å bli så store at foreldrenes interesser må vike, og at de derfor må nektes samvær etter barnevernloven § 4-19 annet ledd første punktum. De særegne forhold som foreligger i denne saken, innebærer at ”sterke og spesielle” grunner tilsier at dette bør bli løsningen. Jeg tilføyer at spørsmålet om samvær senere vil kunne komme i en annen stilling, særlig dersom C, når hun blir eldre, skulle se annerledes på spørsmålet.

(76) Jeg stemmer for denne

D O M :

A og B har ikke rett til samvær med C.

(77) Dommer **Stabel:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(78) Dommer **Matningsdal:** Likeså.

(79) Dommer **Gjølstad:** Likeså.

(80) Justitiarius **Schei:** Likeså.

(81) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

A og B har ikke rett til samvær med C.